

Stichting Focus - Jaarverslag 2021

Bestuur

Henk de Vos, secretaris
Jannet Jongman, penningmeester
Steven Makkink, voorzitter

Team

Cindy Hempenius, hersteltrainingen
Erna Spijker, kunstatelier
Hans Tjoelker, teamleiding
Hans Zuidema, voorlichting en Herstelteams
Lianne de Kort, kunstatelier
Lidy Ideler, textielatelier
Lotte Zielman, winkel
Peter van den Burg, Herstelteams
Roel Suidgeest, directie
Sandra van de Belt, reïntegratie en participatie
Yosja Lamberink, maatjes en sociale activiteiten

Aangesloten bij:

Voorwoord

Zouden de pioniers van de cliëntenbeweging, die in de hoogtijdagen van de antipsychiatrie de eerste zelfhulpgroepen en weglouphuizen startten, hebben kunnen voorzien waartoe hun werk zou leiden? Tegenwoordig zijn ervaringsdeskundigheid en herstel ingeburgerde begrippen, en zelfregiecentra en herstelacademies gewaardeerde voorzieningen.

Uiteraard heeft de cliëntenbeweging groeipijnen gekend. Maar ondanks de nodige veranderingen en verschillen is onze *do-it-yourself*-mentaliteit een blijvend gemeenschappelijk kenmerk. Mensen die gewoonlijk als “kwetsbaar” worden aangeduid, signaleren een behoefte en ontwikkelen daarop een antwoord. De motivatie is idealistisch maar de aanpak pragmatisch. Daarbij wordt de kwetsbaarheid ingezet als kracht.

Onze beweging is in een hoog tempo aan het professionaliseren. Er is een beroepsvereniging voor ervaringsdeskundigen. Er zijn opleidingen. Er wordt wetenschappelijke onderzoek gedaan. Met de zusterorganisaties hebben we ons verenigd in een brancheorganisatie. Het is onze opdracht om de *do-it-yourself*-mentaliteit te bewaken en te bewaren, want ze is onze grootste kracht en de belangrijkste voorwaarde voor zelfregie en herstel.

In de 27 jaar van haar bestaan heeft Focus zich een positie verworven binnen Zwolle en daarbuiten als bottom-up zelfregie- en herstelinitiatief. We zien met dankbaarheid hoe het gedachtegoed van de cliëntenbeweging door steeds meer mensen wordt gedeeld. Emancipatie, inclusie, kwaliteit van leven zijn leidende beginselen geworden in zorg en openbaar bestuur. Onze stichting wil graag met woord en daad daaraan blijven bijdragen.

Zwolle, mei 2022

Focus in cijfers

Kunstatelier

Deelnemers: 55
Vrijwilligers: 3

Voorlichting

Deelnemers: 699
Vrijwilligers: 6

Textielatelier

Deelnemers: 31
Vrijwilligers: 7

Hersteltrainingen

Deelnemers: 118
Vrijwilligers: 7
Trainingen: 5
Individueel: 80

Sociale activiteiten

Deelnemers: 450
Vrijwilligers: 4

Maatjes

Vrijwilligers: 21
Deelnemers: 42

Plantenasiel en Buurttuin

Vrijwilligers: 8

Reïntegratie en participatie

Persoonlijke trajecten: 35
Reïntegratietrajecten gestart: 5
Reïntegratietrajecten afgesloten: 7

Winkel

Vrijwilligers: 7

Financieel

Betaalde medewerkers: 9 (6,9 fte)

Jaarbudget: € 492.660

Resultaat: € 2.786

Focus in het kort

Recovery is a deeply personal, unique process of changing one's attitudes, values, feelings, goals, skills and/or roles. It is a way of living a satisfying, hopeful, and contributing life even with limitations caused by the illness. Recovery involves the development of new meaning and purpose in one's life as one grows beyond the catastrophic effects of mental illness. – William Anthony, 1993

Focus heeft tot doel het inspireren en faciliteren van initiatieven van mensen met een psychische of sociale kwetsbaarheid, gericht op het verbeteren van de individuele en collectieve sociale, maatschappelijke en economische positie. We zijn er voor iedereen die na een psychose, depressie, verslaving of andere ingrijpende ervaring zijn leven weer op de rit wil krijgen, voor mensen met grote afstand tot de arbeidsmarkt, voor mensen in een sociaal isolement en verder voor iedereen die kwetsbaar is en een steun in de rug nodig heeft.

Focus is in 1995 opgericht door patiënten en familieleden als informatiepunt op het terrein van de Franciscushof in Raalte. Begin deze eeuw zijn we naar Zwolle verhuisd en een zelfstandige stichting geworden, waarna we zijn uitgegroeid tot een breed zelfregie- en herstelinitiatief. Als zelfregie- en herstelinitiatief bieden we een vrije ruimte aan mensen met en zonder ervaringsdeskundigheid om herstelondersteunende activiteiten te organiseren. We creëren een sociale omgeving op basis van *peer support* met gelijkwaardigheid en wederkerigheid als kenmerkende waarden. Focus staat voor:

- Ervaringsdeskundigheid
- Zichtbaarheid
- Samenwerking
- Stabiliteit
- Persoonlijke groei

Activiteiten

Corona heeft uiteraard zijn invloed gehad. Enkele mensen zijn ziek geworden, maar gelukkig niemand ernstig, en binnen Focus zelf hebben zich geen besmettingen voorgedaan. Door de maatregelen hebben we ongeveer op halve kracht moeten werken. Niettemin zijn we blij dat we voortdurend open hebben kunnen blijven.

Kunstatelier

In het kunstatelier leren mensen van ervaren atelierbegeleiders over beeldende werkvormen. Veel deelnemers staan aan het begin van hun herstelproces. Beeldend kunnen ze uiting geven aan ervaringen waar nog geen woorden voor zijn. Voor hen is een wekelijkse activiteit een wezenlijke stap op de participatieladder.

Vanwege corona hebben we een extra ruimte in gebruik genomen en een rooster opgesteld om de 1,5 meter te kunnen waarborgen. Corona heeft een aantal mensen wel in hun angsten geraakt. Toch zijn de meesten blijven komen. De zorgzame omgang met elkaar, de hygiënemaatregelen en de positieve energie die ze ervaren, doen veel goed. Naast het atelier waar mensen aan hun eigen werkstukken werken, hebben we cursussen georganiseerd met medewerking van getalenteerde deelnemers en vrijwilligers.

Resultaten

Deelnemers vinden herkenning en inspiratie bij de atelierbegeleiders en bij elkaar. Mensen geven en ontvangen feedback op elkaars werk. Ze voelen zich erg aangemoedigd en gestimuleerd. Praktische leermomenten zijn er op het gebied van sociale omgang, verbale en non-verbale communicatie, het aanhouden van een dagritme, opruimen van materialen, contacten met andere projecten en groei van het zelfvertrouwen. Een van de deelnemers volgt een online VMBO-opleiding en wordt daarin begeleid door een andere deelnemer, die docent is geweest op een school voor speciaal onderwijs.

De ruimte die je bij Focus krijgt is geweldig en hartverwarmend. Ik word er gezien als een volwaardige collega en ik krijg er vertrouwen om mijn eigen verantwoordelijkheden te nemen. – Henk Kisjes, vrijwillig atelierbegeleider en assistent-coördinator

Textielatelier

In het textielatelier leren mensen van ervaren atelierbegeleiders over textiele werkvormen. Veel deelnemers staan aan het begin van hun herstelproces. Het textielatelier brengt hen zinvolle daginvulling en sociaal contact.

Na ruim een jaar samenwerking met InteraktContour is een natuurlijke vermenging ontstaan. Het maakt niet of deelnemers via Focus of via InteraktContour binnenkomen. Deelnemers werken aan hun eigen werkstukken en hebben intussen onderling sociaal contact.

Er komen opvallend veel mensen met een vluchtelingenachtergrond. De reden daarvoor is ons niet duidelijk. De taalbarrière maakt begeleiding soms lastig, maar het oefenen van het Nederlands is voor de deelnemers heel waardevol.

Resultaten

Deelnemers werken aan hun eigen leerdoelen: op tijd te komen, technische vaardigheden (omgaan met de naaimachine, patronen tekenen, kledingstukken naaien), taalvaardigheid, sociale vaardigheden, betekenis geven aan de dag.

Sociale activiteiten

Focus op Verbinden organiseert en faciliteert activiteiten met een sociaal-maatschappelijk oogmerk. We werken samen met verschillende partners, waarbij onze betrokkenheid varieert van actief organiseren tot alleen een ruimte ter beschikking stellen. Via sociale verhuur stellen we particulieren in de gelegenheid om voor een betaalbaar bedrag feesten of familiebijeenkomsten te kunnen houden.

Voor ons behoren de Verwendagen tot de hoogtepunten van het jaar, maar vanwege corona hebben we met pijn in het hart ze moeten afgelasten. Ook het traditionele Kerstfeest voor onze deelnemers en vrijwilligers kon niet doorgaan. In plaats daarvan heeft iedereen een attentie thuisgekregen.

Het is bekend dat corona heeft geleid tot een toename van eenzaamheid en psychische klachten. Wij merkten dat de vraag naar lotgenotencontact toenam. Om die reden hebben we de zelfhulpgroepen gecontinueerd ook toen andere activiteiten stillagen, en een nieuwe supportgroep gestart voor jongeren met depressieve klachten.

In september hebben we meegedaan aan Zwetsen en Kletsen, het nieuwe zomerfestival in Dieze; aan de Burendag en aan de Walk of Peace in het kader van de Vredesweek. Zwolle nam dit jaar een centrale plaats in, en we mochten mensen ontvangen uit het hele land om te laten zien wat we doen.

Resultaten

Het belang van Focus op Verbinden is tweeledig: voor de deelnemers aan de activiteiten uiteraard, en voor de vrijwilligers die meehelpten met organiseren. Ook komen er jongeren een taakstraf uitvoeren. Zij helpen mee met de planning, het schoonhouden van de ruimtes, het klaarzetten van meubilair en apparaten enzovoorts. Door deelname aan festiviteiten hebben we mensen kunnen voorlichten over beeldvorming en bejegening.

Nu was er meer tijd voor contact met collega's en werd dit ook steeds belangrijker voor mij. Ik leerde anderen kennen en besepte dat meer mensen het thuis pittig hebben. Dan valt het bij mij allemaal nog wel mee. Er ontstonden nieuwe vriendschappen. Mijn gevoel van eigenwaarde steeg ook toen vaker met mij werd overlegd welke plant het beste op een bepaalde plek kan staan. Ik hoorde bijnamen als "plantentante" en "plantengoeroe" voorbijkomen. Langzaam besepte ik echt dat ik er mag zijn en dat ik een plek heb gevonden waar ik me gewaardeerd voel. Ik hoef niet zo hard te rennen. Rustig aan doen is ook prima en wat vandaag niet komt, komt morgen wel weer. Iets wat ik echt heb moeten leren. – Berenda Doeser, vrijwillig plantenverzorger

Plantenasiel en Buurttuin

Het Plantenasiel vangt verweesde en verwaarloosde planten op en verzorgt ze tot ze gereed zijn om aan mensen mee te geven. In de Buurttuin werken buurtgenoten en andere vrijwilligers aan een gezamenlijke groene plek voor de wijk.

Het Plantenasiel blijft tot de verbeelding spreken. In februari verscheen een interview met vrijwilliger Feike in de Linda¹. Helaas is de coördinator haar familie naar Spanje verhuisd en is het niet gelukt een vervanger te vinden. De functie is redelijk veeleisend en zou eigenlijk betaald moeten zijn. Ook voor de Buurttuin is nog geen coördinator gevonden.

Eind 2021 had het Plantenasiel één vaste vrijwilliger voor de verzorging van de planten en het helpen van klanten. Twee vrijwilligers zijn uitgestroomd. In de Buurttuin werkten afwisselend vijf mensen. Een van hen is hobbykok en verwerkte de groenten in onze keuken, zodat we enige tijd een lunchroom hebben gehad.

Resultaten

Het Plantenasiel biedt zinvol vrijwilligerswerk. Er komen tientallen klanten om planten te halen of te brengen. Het kost weinig moeite om de voorraad op peil te houden. In de Buurttuin werken vijf mensen. Producten uit de tuin worden verkocht of gebruikt in onze eigen keuken.

Winkel

Focus De Winkel is een werkervaringsplaats waar deelnemers en stagiaires hun arbeidsvaardigheden kunnen oefenen. We verkopen vintage, kunstvoorwerpen en tweedehands kleding. Mensen met een kleine beurs kunnen er mooie spullen kopen of laten verkopen.

Vanwege corona hebben we niet kunnen deelnemen aan beurzen en festivals. In plaats daarvan hebben we een online winkel opgezet op Facebook en een Pinterest-pagina aangemaakt. Deze werden beheerd door een vrijwilliger verkoop en een stagiair fotografie. Daarnaast hebben we de fysieke winkel opnieuw ingericht. In samenwerking met het kunstatelier hebben we kleding van schilderijen voorzien en ze te koop aangeboden. Samen met het kunstatelier, het Plantenasiel en Focus op Verbinden hebben we deelgenomen aan een expositie in de Stadkamer. In rustige tijden ondersteunden we deelnemers in hun loopbaan bijvoorbeeld door te oefenen met het schrijven van sollicitatiebrieven.

Resultaten

Onze deelnemers (winkelmedewerkers) ontdekken hun talenten en motivatie, verwerven inzicht in hun kwaliteiten en ontwikkelpunten, en oefenen hun werknemersvaardigheden. De samenwerking met het kunstatelier, het Plantenasiel en Focus op Verbinden heeft geresulteerd in enthousiasme en actieve deelname.

---

¹ <https://www.linda.nl/persoonlijk/feike-vrijwilliger-plantenasiel-kindjes-stekjes/>

Voorlichting

De ervaringsdeskundige voorlichters van de GGz Voorlichtingspool geven voorlichting en training aan docenten, studenten, politie, hulpverleners, welzijnsmedewerkers en vrijwilligersorganisaties over o.a. beeldvorming en bejegening.

Tot onze vaste klanten behoren MBO- en HBO-onderwijsinstellingen zoals Landstede, Saxion en de Politieacademie. We komen regelmatig bij Dimence om patiënten voor te lichten over herstel. We mochten een bijdrage leveren aan het Leernetwerk Verward Gedrag. Vereerd waren we gevraagd te worden voor een bijdrage aan het afscheid van burgemeester Bort Koelewijn in Kampen. Intern hebben we twee keer voorlichting gegeven over verslaving en gedrag naar aanleiding van een vraag van collega's. We zijn druk geweest met werven en opleiden van nieuwe vrijwilligers, waardoor we nu 6 goede voorlichters hebben.

Tijdens de Week van de Psychiatrie in maart hielden we een ludieke actie "Ik lijk wel normaal" met posters met portretten en uitspraken van ervaringsdeskundigen uit verschillende projecten van Focus. De posters hebben in de hele stad gehangen.

Twee voorlichters gingen in gesprek wethouder Dorrit de Jong tijdens haar kennismakingsbezoek aan Focus. Bijzonder vereerd waren we gevraagd te worden voor een bijdrage aan het afscheid van burgemeester Bort Koelewijn van Kampen.

Met Focus op Herstel en Focus op Bezoek zijn we begonnen onze interne opleidingen te stroomlijnen en ontwikkelen tot een leergang ervaringsdeskundigheid. Om de vrijwilligers elkaar beter te laten kennen, hebben we een gezamenlijke barbecue georganiseerd.

Resultaten

Door de interne voorlichting is er meer kennis over verslaving bij de collega's. Door het werven en opleiden van nieuwe voorlichters is het team flink versterkt. Van de Politieacademie krijgen we positieve feedback. De cliënten van Dimence hebben vooruitzicht op wat ze kunnen doen na de opname.

Hersteltrainingen

Bij Focus op Herstel volgen deelnemers een training Herstellen doe je zelf, Herstel+, mindfulness of een van de andere hersteltrainingen. Deze trainingen worden ontwikkeld, georganiseerd en gegeven door ervaringsdeskundige trainers, die hiervoor een interne opleiding hebben gevolgd.

Er zijn vijf trainingen gegeven. Iedere training duurt 12 weken en er is normaalgesproken ruimte voor maximaal 15 deelnemers. Wegens corona was het aantal lager dan gebruikelijk en hebben we een wachtlijst moeten hanteren. In totaal hebben 38 mensen deelgenomen.

In samenwerking met Focus op Bezoek en de GGz Voorlichtingspool hebben we inloopmiddagen georganiseerd voor mensen op de wachtlijst. Er zijn om en nabij 80 losse gesprekken gevoerd gericht op de mogelijkheden tot herstel.

Ook wegens corona hebben we niet het hele jaar trainingen kunnen organiseren. De tijd is benut voor het professionaliseren van het team en het ontwikkelen van het aanbod. Vier van onze trainers zijn door Kenniscentrum Phrenos gecertificeerd om de training Herstellen doe je zelf te geven. Na jaren van schrijven, uitproberen en aanpassen heeft de Herstel+training haar voltooide vorm gekregen. We hebben een functieprofiel hersteltrainer ontwikkeld en het handboek is geactualiseerd.

In augustus heeft Focus op Herstel een nieuwe coördinator gekregen. De coördinatie is nu een betaalde functie, wat de continuïteit ten goede zal komen.

Resultaten

De trainingen en individuele gesprekken hebben 118 mensen op weg geholpen met hun herstel. Het team is versterkt en de werkwijze is gestroomlijnd. Er is rust en ruimte om nieuwe trainingen en workshops te ontwikkelen. De trainers dragen bij vanuit hun eigen talenten; zo zijn er beeldende en theatrale werkvormen in voorbereiding.

Onlinetraining geven is geprobeerd en ineffectief gebleken. Voor de trainer is het noodzakelijk om non-verbale communicatie en gedrag te kunnen observeren. Deelnemers gaven aan voorkeur te hebben voor fysieke training en het kunnen delen van hun verhaal in een kleine persoonlijk groep.

Maatjes

De vrijwilligers van Focus op Bezoek gaan op bezoek bij mensen thuis en helpen hen vanuit ervaringsdeskundigheid met een concrete hulpvraag. Het gaat meestal om mensen met complexe problematiek en een lage deelname aan het maatschappelijk verkeer. Focus op Bezoek is laagdrempelig en sociaal activerend. We helpen mensen een stap te maken op de participatieladder.

De taken van Focus op Bezoek zijn het werven, opleiden en begeleiden van maatjes, en het matchen van deelnemers en maatjes. In totaal waren er in 2021 21 maatjes, die 32 mensen bezochten. Tien matches zijn afgerond.

Ook Focus op Bezoek is het handboek aan het actualiseren. Van de opleiding tot maatje is een variant gemaakt geschikt voor één persoon. Dit is ontstaan omdat er soms een lange periode zat tussen de aanmelding van de vrijwilligers, waardoor ze lang moesten wachten tot de groep groot genoeg was om de opleiding te starten.

Met Focus op Bezoek, de GGz Voorlichtingspool en Focus op Herstel zijn we begonnen met de ontwikkeling van een gezamenlijke opleiding van onze vrijwilligers. We kiezen voor een modulaire opzet, zodat vrijwilligers van het ene project snel kunnen instromen in het andere project.

Resultaten

Van nieuwe aanmeldingen horen we dat er meer behoefte is aan sociaal contact dan aan praktische hulp, wat waarschijnlijk te wijten is aan corona. Daardoor verandert Focus op Bezoek meer in een regulier maatjesproject, met dien verstande dat we ervaringsdeskundigheid toevoegen. Het matchen is heel afhankelijk van de individuele personen. Door de verbeterde samenwerking met Hart voor Zwolle en SamenZwolle hebben we iedere aanvraag kunnen honoreren.

Reïntegratie en participatie

Focus op Meedoen verzorgt diensten rond sociale activering, maatschappelijke participatie en arbeidsreïntegratie. Nieuwe vrijwilligers en deelnemers komen binnen via Focus op Meedoen met een oriënteringsgesprek over wat ze willen doen, wat ze kunnen en wat ze willen leren. Iedereen binnen Focus kan terecht voor coaching en advies bij zijn of haar loopbaanontwikkeling. Bovendien bieden we reïntegratiediensten in opdracht van het UWV.

Begin 2021 heeft het UWV onze aanvraag Naar Werk goedgekeurd, wat betekent dat we samen met Werkfit-trajecten en Modulaire Reïntegratiediensten het hele palet aan reïntegratie kunnen aanbieden. Er zijn vijf trajecten gestart en zeven afgesloten.

Vrijwilligers en deelnemers kwamen bij ons voor advies en begeleiding. Hieronder waren mensen die (nog) niet toe waren aan een officieel reïntegratietraject, mensen die vanuit de dagbesteding een extra stap wilden maken, mensen die de extra stap hadden gemaakt en daarbij jobcoaching konden gebruiken, en mensen die van Tiem onvoldoende steun ervoeren.

Eind 2021 eindigde de dagbesteding in de vorm van Goede Dagen en Perspectief. Vanaf 2022 is (lichte) dagbesteding een algemene voorziening gepositioneerd in het voorveld onder de naam Sociale Activatie en Herstel. Daar zijn we blij mee, want het past beter bij onze visie en werkwijze.

Via MIND bereikt ons de vraag of we belangstelling hebben in het eigenaarschap van Kansen op werk, een reïntegratiemethodiek ontwikkeld door de ADF Stichting. In de loop van 2022 verwachten we daarover overeenstemming te bereiken. Hiermee hopen we reïntegratiediensten vanuit ervaringsdeskundigheid breder beschikbaar te maken voor mensen met een psychische kwetsbaarheid in het hele land.

Resultaat

Focus op Meedoen wijkt enigszins af van de andere projecten, in de zin dat we individuele begeleiding bieden. In de praktijk blijkt dit een enorme verrijking. In 2021 hebben we meer dan 50 mensen kunnen helpen om een stevige stap te maken in hun loopbaan. Door inbedding in een zelfregiecentrum en de snelle beschikbaarheid van ervaringsdeskundigheid, kunnen we beter maatwerk bieden en sneller schakelen dan reguliere reïntegratiebureaus.

Herstelteams

De Herstelteams zijn multidisciplinaire teams van maatschappelijk werkers, GGz-consulenten en ervaringsdeskundigen van de gemeente, Dimence, de RIBW en Focus. Zij zoeken actief en outreachend contact met mensen met complexe problematiek waarbij psychische kwetsbaarheid een rol speelt. Ze willen bijdragen aan de kwaliteit van leven door het tonen van een beter levensperspectief en het ondernemen van op de persoon toegesneden stappen richting zorg, hulpverlening, participatie en herstel. De Herstelteams zijn een pilot en werken in Dieze en Assendorp.

Focus heeft twee ervaringsdeskundigen uitgeleend. Met de collega's in de teams hebben ze een netwerk opgebouwd van buurtbewoners, politie, woningcorporaties enzovoorts. In Dieze hebben ze bovendien een flyeractie gehouden die niet alleen tot doel had bekendheid te genereren, maar ook op zoek te gaan naar verborgen problematiek. Ook hebben ze portiekgesprekken gehouden. Het komt voor dat mensen wel zorgen hebben om een buurman of -vrouw maar dat ze niet weten wat te doen. De Herstelteams bellen dan aan en leggen contact.

Resultaat

Doordat de Herstelteams zich nadrukkelijk niet profileren als hulpverlening, komen ze makkelijk binnen, ook bij zorgmijders. Gesprekken gaan over het leven ervaren wordt. Korte lijnen met de uitlenende organisaties maken dat er snel ingespeeld kan worden op bijvoorbeeld escalerende problematiek.

Expertisecentrum

Focus ontleent haar expertise op het gebied van ervaringsdeskundigheid en herstel voornamelijk aan de praktijk. Onze kennis en ervaring willen we beter ontsluiten door een meer methodische werkwijze. Om deze reden zijn Focus op Herstel, Focus op Bezoek en de GGz Voorlichtingspool begonnen met het gezamenlijk doorontwikkelen van onze interne opleiding, wat in 2022 in samenwerking met het Lectoraat GGz en Samenleving verder zijn beslag zal krijgen. Ook willen we meer gebruikmaken van externe expertise. Vier hersteltrainers hebben een opleiding gevolgd bij Phrenos en de directeur is begonnen aan de Leergang Maatschappelijk Ondernemen. Intern hebben we twee voorlichtingen gegeven over verslaving en gedrag, en een feedbacktraining georganiseerd.

Onze expertise stellen we ook ter beschikking aan derden. In februari leidden we een deelsessie aan Hogeschool Viaa over de organisatorische voorwaarden voor herstelondersteunend werken op de Werkveldag "Kompass tussen keukentafel en kantoor". Onze directeur was lid van het Programmteam Inclusieve Samenleving van Hogeschool Viaa en van de projectgroep van het Leernetwerk Verward Gedrag van Hogeschool Saxion. Twee ervaringsdeskundigen namen deel aan een speeddate en een hackaton van het Leernetwerk. Twee studenten van Hogeschool Viaa voerden bij Focus een onderzoek uit naar de bespreekbaarheid van zelfmoordgedachten.

Mede dankzij de steun van MIND en het Oranje Fonds is het netwerk met onze zusterorganisaties versterkt. We waren genomineerd voor het Appeltje van Oranje. We hebben de finale niet gehaald, maar het heeft wel gezorgd voor een hernieuwd contact met de andere genomineerden. In maart organiseerden Focus, De Ruimte en het Lectoraat GGz en Samenleving onder de vlag van Wijland een kennismaking voor directeuren en coördinatoren van alle herstelinitiatieven in Overijssel. We brachten een kennismakingsbezoek aan Realcovery Inloophuis in Weerselo en zij brachten een tegenbezoek aan ons. In november hebben we samen met elf andere zelfregie- en herstelinitiatieven de Nederlandse Vereniging voor Zelfregie en Herstel opgericht. Onze droom is een laagdrempelige zelfregie- en herstelmogelijkheid in iedere wijk of dorp voor alle inwoners van het land.